

هنر آرایش معابد بودایی

در چین *

از زمان تأسیس یافتن چین جدید بدین سو چندین مغارهٔ همواز آثار بودایی در بخش‌های غربی این کشور کشف شده است، همچون معابد (پنگگ لینگگ) ، (های چی شان) و (یو این) در علاقهٔ (آنهسی) و غیره. نقاشی‌ها و هیکل‌تراشی‌هایی که درین مغاره‌ها بکار رفته مقام مهمی در تاریخ هنرهای زیبای کشور را خلد مینمایند، حکومت هم برای حفظ و نگهداری و بجهت ترمیم آثار تاریخی بودایی و ضمناً در طریق تکامل مزید هنر و فرهنگ بود بزم گام‌های کلانی برداشته است. چنانکه وزارت معارف در ۱۹۵۲ عده‌ای هنرمندان را برای تحقیق و مطالعهٔ معابد پنگگ لینگگ در ناحیهٔ (یانگگ چینگگ) ایالت (کانسو) فرستاد. اسم این مغاره‌های نوکشف شده در آثار تاریخی کم بنظر میخورد:

این علاقه در روزگار قدیم از آن لحاظ که بر سر راه کاروان بازرگانان واقع بوده اهمیت زیاد داشته و گویا مرکز تجارتی بوده است. مغارهٔ سنگی کشف شده، در سال دوم حکومت بن جانگگ مقارن (۵۱۳ میلادی) از خانوادۀ وی شما لسی ساخته شده بوده و از لحاظ هنر هیکل تراشی خیالی عالی و باشکوه است. نیز با یسد دانست که آن مغاره در قطار نظایر خود قدیمترین مغاره‌ای است که تاریخ آن مشخص است، اگرچه شاید نخستین آنها از لحاظ زمان ساختمان نباشد. زیرا احتمال قوی هست که پیش از (۵۱۳ میلادی) مغاره‌های زیادی درین محل حفر گردیده بوده اند.

پس از آن تاریخ و در خلال سالهای اقتدار چندین ساله، مغاره ها و رواقهای متعدد حفر گردید تا آنکه ذروه و اعنای این هنر در دوره نانگ (۶۱۸-۹۰۷) منتهی شد. نظربه یکی از مشاهدات درین ناحیه گویا ۳۶ مغاره با ۸۸ رواق که جمعاً ۱۲۶ می شود وجود دارد.

شیوه معماری معابد پنگک اینگک شبیه مغاره های (ین کائنگ) ، (لونگک من) و (تانهانگک) است باین استثنی که در نشیب های سنگی این پک بیشتر رواق بنظر میخورد. عده زیاد این رواقها غالباً شیوه استوپه های تبتی را دارند و این کیفیت در سایر جاها بندرت دیده می شود. همچنین نقاشی های دیواری آن نیز شباهت زیادی بسپک تبتی دارند.

معبد پنگک اینگک پس از حصول آزادی مورد توجه و ترمیم واقع شد و عظمت و شکوه آن از ورای ابرهای ذهول و فراموشی بمنصه شهود و ظهور قدم نهاد. وزارت مدنیت در ۱۹۵۲ دسته ای از متخصصان را امر به مطالعه و تحقیقات آن کرد. ایشان مطالعات فنی خود را پس از نصب نردبان های باند و برآمدن در مغاره انجام دادند زیرا راه چوب فرش قدیمی فرسوده و نابود شده بود. باستانشناسان و هنرمندان از آثار مذکور عکس ها و نقل ها گرفتند و طرح و خاکه آنها را فراهم نمودند. گزارش تحقیقات موفقیت آمیز ایشان در گزارشنامه تاریخی ۱۹۵۳ نشر شده است. احیای دوم باره این آبدیه بر عظمت و شکوه تاریخی نخستین گامی بود که از طرف حکومت ملی بصورت فوری و بلا درنگ برداشته شد.

مجموعه دیگر مغاره های لازه یافت شده در (مای چی شان) است که منطقه طولانی و متروکی را در جنوب شرق حوزه (تین شوی) ایالت کانسو اشغال نموده است. در جولای ۱۹۵۳ پس از انجام مطالعات معابد پنگک اینگک در ایالت کانسو هیأت فنی دیگر مرکب از باستانشناسان، هنرمندان و هیکل تراشان، به هدایت و انتخاب دفتر امور اجتماعی و فرهنگی وزارت معارف به مطالعات و نگهداری این مغاره ها اعاده عظمت شان گماشته شد.

تاریخ مغاره های [مای چی شان] نامرتب و به بیان دیگر متفرق است. از جمله در پک سندی که در طی حکمروایی پنج ساله یعنی از ۹۰۷ تا ۹۶۰ میلادی نوشته شده

گفته می شود که : « در کار حفاری مغاره ها و انجام یافتن تصاویر بودایی می چس - شان در اواخر سلاله تسین [اواخر قرن چهارم میلادی] آغاز یافت و در دوره اقتدار سلاله های وی شمالی ، وی غربی ، چوی شمالی ، سوی و تانگ ادامه داشت . در ادامه کار از روی زمین تا قوه کوه خوازه بسته می شد تا کارگران را در حفاری و هنرمندان را در نقاشی کمک کند . هنگامی که کار پایان می یافت بجای خوازه نردبان چوبی نصب می شد . این مضمون بهترین مبین شرایط کار زمان مذکور است : در اثری بنام [زلدگی هوسران کاو] که در ضمن [بیوگرافی رهبانان بزنگ] درج است و در اثنای سلاله لیانگک [۵۰۲ - ۵۵۶ میلادی] نگاشته شده آمده است که در ختم قرن چهارم و آغاز قرن پنجم میلادی [می چس شان] گویا در شمار مهمترین هنر - کز بود . زم بوده است . یک عدد لوحه سنگی که به « کتیبه ساختمان رواق تو - وسط فاشنگک » شهرت دارد در مغاره شماره « ۱۲۷ » در جانب غربی کوه بدست آمده . این لوحه اگر چه از هم پاشیده و بخشی از کلمات آن از بین رفته ولی تاریخ سلاله وی هنوز در آن بچشم می خورد و دلیل بر آنست که در قرن ششم میلادی ساخته شده بوده است . (لی یون هسین) از سلاله چوی شمالی بیاد پدر خود هفت رواق بساخت و (یوهسین) ، یکی از دانشمندان زمان ، بخواهش او متن کتیبه رواقهای می چس شان در (تین شی) و (چین چو) را بنگاشت که متن اصلی آن در آثار (یوهسین) موجود است . در مغاره شماره (۱۱۵) در جانب غربی کوه هضمون نذری که بارنگک روی پاشنگک تصویر بودا نوشته شده کشف گردید . در آن ، تاریخ سال سوم (پنگک منگک) ۵۰۲ میلادی مربوط سلاله وی شمالی خوانده می شود . بدین طریق اگر چه قدیمترین تاریخ ساختمان مغاره ها از روی پارچه این کتیبه ها بتحقیق معلوم نمی شود ولی میتوان مطمئن بود که این مسکن در طی سلاله (وی) شمالی (۳۸۶ - ۵۳۴ میلادی) همچون مرکزی برای فعالیتهای دیانت بودائی بسکار میرفته است .

هرگاه شیوه و سبک هنری آثار مغاره های می چس شان را با سبک سایر مراکز بودایی از قبیل مغاره های تانهانگک ، یسون کانگک ، لو انگک من ، پنگک لین ، در حوزه سونگک چینگک و کوه های شمالی و جنوبی (هسیانگک تانگک) ، مورد مقایسه و بررسی قرار دهیم تفاوت آنهار از لحاظ سبکهای ادوار مختلف مشاهده خواهیم کرد :

و خواهم دریافت که سبکهای هنری اعصار مختلف از همدیگر کاملاً مجزا و منفصل هستند بلکه يك نشوونمای تدریجی در عمایه تحول داخل فعالیت است.

بخش اساسی هنر مغاره ای (مای چی شان) در خلال حکمروائی سلاله وی غربی در اثنای سلاله های سونگ و تانگ (قرون ۶ تا ۹ میلادی)، صورت گرفت؛ مغاره های مای چی شان حوادث نیک و بد و به بیان دیگر تحول بسوی بهبودی و دوره های بی بالائی و غفلت، هر دورا چندین بار دیده و تحمل نموده است؛ البته نشانه هایی هم هست که دلیل خرابی از بابت تظاول دست طبیعت میباشند؛ قدر مسلم اینست که از خلال اسناد تاریخی بیشمار چنین میتوان حکم کرد که همه دوره های هنری و دوره های که شاهد توجه مزید بسوی امور ساختمانی بوده اند غالباً در آغاز ادواری صورت گرفته که فردی باصول *مارک الطوائفی* زمام را بدست آورده و هم شایق سعادت و بهبودی اوضاع بوده است. خسارات وارده بواسطه يك عده زمین لرزه و یا بر اثر هرج و مرج های اجتماعی حادث شده است؛ از شروع قرن ششم تا قرن هفتم میلادی در حدود هشت زمین لرزه شدیدی و ضعیف صورت گرفته است، از دوره حکومت امپراطور (ون) (۵۳۵-۵۵۱ میلادی) مربوط دودمان وی غربی، بدان هنگام که نمایندگانها و معابد بالای کوه دوباره زیرساخته-مان گرفتار شد-تسا دوره چین-گنگ-ون-گنگ (۱۷۳۶-۱۷۹۵) مربوط دودمان چینگنگ تابدان هنگام که معابد بودایی دوباره آباد گردید، درین مدت وقفه امپراطور (ون) (۵۸۹-۶۰۴ میلادی) از دو دهان سوی امر ساختمان مغاره های زبادی را با نقاشیها و تزئینات آنها صادر کرده بود؛ در دور اول سلاله تانگ (قرن هفتم میلادی) و سلاله سوانگ (قرن دهم میلادی) هم آثار زیبای هنری بوجود آمد؛ بدوره سلطنت (یوان) (۱۲۸۰-۱۳۶۸ میلادی) شدیدترین زمین لرزه در چارنوبت صورت گرفت که از اثر آن همه آثار از بین رفتن تابدان چا که امروز هیچ نمونه از آن دوره در دست نیست. ترجمانی که در ادوار سلاله های مینگگ (۱۳۶۹-۱۶۴۴ میلادی) و چینگگ (۱۶۴۴-۱۹۱۱ میلادی) صورت گرفته توسط تاریخ معین و سایر کتیبه های روی دیوارها مشخص گردیده است؛ در خلال جریان آفتها و ترجمانی که سپس در آنها انجام گردیده علائم برش و خالک برداری های مکرر اوقات گوناگون در همان يك منطقه با همان صخره واحد

دیده میشود: با این خصوصیت که هر اثر تزئینی روی زمینه اثر هنری سابقی طرح و نقش شده و حتی فرسکوها نیز روی زمینه فرسکوهای قبلی نقاشی گردیده اند: در یکی از مغاره هایی که بدوران سلاله وی ساخته شده غالباً فرسکوها بی هست که در دوره مینگگ دوباره نقاشی شده یا نقاشی های دیواری دور: (وی) که در کنار تصاویر گل چینی دودمان سونگ پهلویه پهلو ایستاده است. در عقب بعضی از تصاویر عظیم بودا که در دوره های متأخر عمل گردیده فرسکوهای ادوار قدیمتر غالباً نهفته و پنهان بنظر میخورد: این بود صفت و وضع آمیختگی و ترکیب در هنر نقاشی بودایی این محل که این صفت در هنرهای بودایی (بی کاک) ، (اونگگ دن) و سایر جاها دیده نمی شود:

نمایشگاه شماره (۴) بنام هفت بودا در کنار شرقی کره عبارت از یکده مغاره های خیلی بزرگ است که در (مای چی شان) واقع اند. یک نمایشگاه از سنگگ که بشیوه هنری معمول در دوره [هان] ساخته شده و دارای هفت بخش است و توسط هشت عدد پایه های جسیم و بزرگ منقسم گردیده به باندی پنجاه متر روی تخته سنگگ بزرگ یکی از پرنگاه های بسیار تند و شدید طرح گردیده است: این ساختمان بزرگ شاید از طرف لی یون هسین حکم-ران - از جانب سلاله چو-وی شمالی احداث گردیده باشد - در هر پهلوئی سقف، از طرف داخل تصاویری هست و از نظر به هراده ها و اباسهایی در نقوش بکاررفته بغالب احتمال توان گفت که آنها باید بدوره سلاله وی غربی و یا چوئی شمالی عمل شده باشند: در قسمت فوقانی دیوارها در هفت رواق هفت پارچه فرسکوی بسیار بزرگ هست: در هر یک از این فرسکوها چهار نفر موسیقی نوازان بهشتی بنظر میرسند و هر یک آله ای می نوازند و یا بخور میسوزانند و یا گل می افشانند. این فرسکوها بوضع بسیار خوب و محفظه مانده اند و البته صیقل آنها از شیوه فرسکوهای تانهانگگ متباین است: قسمت های برهنه بدن موسیقی نوازان بهشتی توسط ورق بسیار نازکی از گل چینی عمل شده و این شیوه ای است که در نقاشی آمیخته از نه او یرونقوش کم برجسته، معمول میباشد. در داخل مغاره هفتاد و پنج پارچه تصاویر از همین گل چینی هست. تصاویر شاهان صماری در دوره سونگگ نقش شده در حالیکه بعضی تصاویر بودا و ملازمان او در دوره مینگگ و حتی در دوره چینگگ در مرتبه نقاشی شده اند:

از رنگترین مغاره در جناح غربی کوه هرات از آن است که بنام (سالون ده هزار بودا) خوانده می شود و بنام (مغاره الواح سنگی) هم شهرت دارد و شمار آن (۱۳۳) است. ارتفاع آن از داخل پنج متر و دو هفت سانتی، عرضش چارده متر و نود یک سانتی و عمقش یازده متر و پنجاه و هشت سانتی در وسیعترین نقطه میباشد؛ در داخل مغاره اطاق داخلی ای هم هست در حواشی و اطراف فرسکوها تصاویر زیبا دی از گل چینی بنام «هزار بودای بهدرا کالها» پدیدار است؛ بر سنگ مسردر بعضی از رواقها بعضاً تصاویر اعانه دهندگان بپس منظر آن بصورت منظره، بطور برجسته از گل چینی جلب نظر میکنند. البته تمثال هابه بلندی های مختلف و عمل ادوار مختلف بشمول دور (وی) و پس از آن هست. بودای ایستاده، روبروی دروازه، بلندترین مجسمه است بطول سه و نیم متر؛ ارزش عالی هنری آنرا نظر به مخصوصیات هیكل تراشی دوره تانگ تعیین باید کرد؛ اگر چه آن بدوره سونگ معروف به ترمیم نیز شده؛ دستهای آن خاصه بسیار قشنگ و ظریف و دل انگیز عمل شده و مبین زنده و خیلی باروح است. ال معنی بسیار حساسی که توسط قلم هنرمندی ایجاد شده باشد. در سقف، تصاویر و پیر خیلی زیبای موجود است روحانی و (خدا یان) در حال پرواز متقوش اندولی اینها بسیار شکست و ریخت یافته و پوسیده اند. کتیبه های زیادی هم هست که توضیحات تصاویر را ارائه میکنند. در ضمن هر ده پارچه کتیبه سنگی که هنوز بوضع طبیعی باقی مانده اند یکی که شامل شرح حال بوداست از لحاظ مضمون غنی و از جهت سلامتی مادی بسیار خوب است؛ چون این مغاره محترمی خیلی تمثالها و کتابه های سنگی است آنرا (سالون ده هزار بودا) و بسا (مغاره الواح سنگی) خوانده اند؛ اگر هنر را از نظر محاسن آن مورد دقت قرار دهیم باید گفت مغاره های (مای) چی شان) از مغاره های حوزه های دیگر تفاوت دارد؛ زیرا هزار مغاره بودا در تانهاینگ از جهت نقاشی دیواری و یونگ کانگ از بابت مجسمه های سنگی مشهور اند در حالیکه هنر در مای چی شان از بابت گل چینی یعنی ماده ای که در تعمیر آنها بکار رفته قابل توجه است؛ در مای چی شان هزاران مجسمه از گل چینی هست (و این غیر از شمار تصاویر کوچک کم برجسته است که باری از آنها یاد کردیم)؛ در بین پارچه های بزرگ یکی تصویر عظیم بودا با ارتفاع پانزده متر و بیست و هشت سانتی در مغاره شماره (۱۳) و در جانب شرقی کوه و دیگر آنست که سیزده متر و هشتاد و هشت سانتی ارتفاع دارد و در جانب غربی کوه در مغاره شماره (۹۸) جا

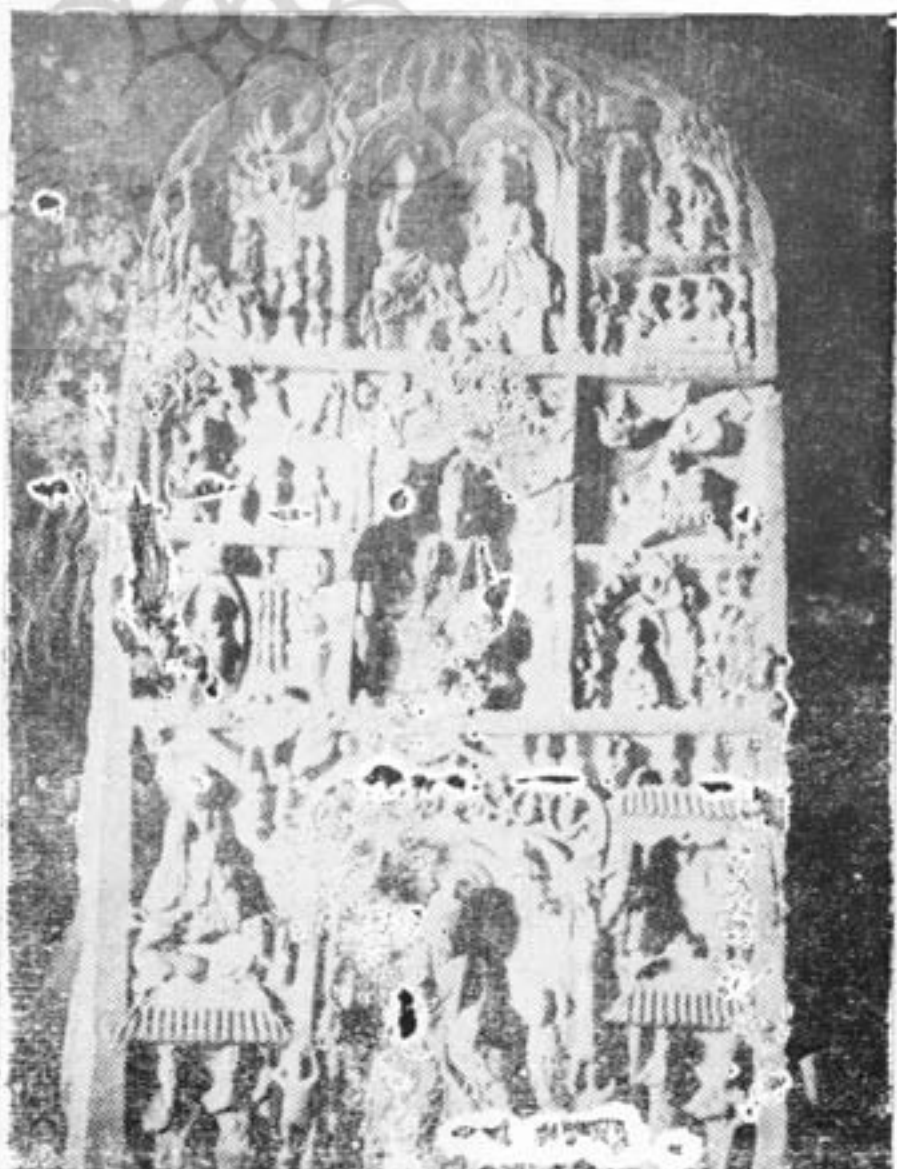

دارد: همچنین عده کثیر دیگری از تصاویر کوچک اند که صرف اندکی از بیست
 سادتی ارتفاع می دارند: همین بقایای هنری اند که نفیس ترین و جالب ترین مجسمه
 لغز و دل انگیز سیزده یا چارده قرن اخیر کشور بزرگ چین را ارائه مینمایند: البته
 شکمی نیست که اولین خز این هنری را بندرت شاید بتوان در تمام دنیا سراغ
 کرد: حال دسته ای از دانشمندان و متخصصان به مطالعه و تحقیق در باره آنها آغاز
 کرده اند و در صد داند که از آنها قالب گیری کنند و عکس آنها را برای نشر آماده
 گردانند. از روی این گنجینه های هنری میتوان میزان پیشرفت و تکامل هنر پلاستیک
 کاری را در کشور یهناور چین در روزگار ان باستان حدس زد: اینهمه آثار باقیمانده
 هم هنوز آکنده به نازکی و روح و جنبش و سرزندگی و انگیزش است. این شبوه
 با در نظر داشتن عنعنات دوره هان، تسین، سبک هنر بودائی هندوستان را
 اقتباس نموده و مقابله آ هنرمندان همدارم نانگ و لونگ را برانگیخت که بجانب
 ریالیزم در هنر هر چه بیشتر تقرب نمایند: در نتیجه هنری بمیان آمد که بجز آن باید گفت
 همچون گوهر شب تابسی در آسمان پر نقش و نگار هنر کشور بزرگ چین میدرخشده
 پس از تاسیس یافتن چین جدید، غیر از کشف دودسته مغاره هایسی که جدیداً
 صورت گرفت و از آن ذکر کرده ام یک سلسله مغاره های دسگر هم در (پولینا)
 در علاقه (آ نهسی)، (تاچو)، در علاقه (سنریچران) و (چین چوان) در علاقه
 (یونان) شناخته شده اند. خبر اینها که بر شمر دیم بتازگی به اطلاع مردم رسانیده شده؛
 عده کثیری از مقامات تاریخی ای که صبغه هنر بودائی دارند زبر تر میم و احیای مجدد
 گرفته شده. چند تای آنها عبارتند از: هزار مغاره در تانهانگ، مغاره های یون کازنگ
 و مغاره های لونگ من: اینها هم گو یادارای سیمای جدیدی گردیده اند. برای مطالعه
 و نگهداری باز هم بهتر این مراکز قدیم هنر بودائی مؤسسات خاصی تشکیل گردیده اند؛
 و بدین ترتیب مغاره های دیگر و تصاویر و فرسکو های بیشتر که در طی قرن ها زبر خاک
 مدفون و فراموش گردیده بودند یکی پس از دیگری چهره نمایان می کنند؛
 در قطار مساعی اخیر مان از مجسمه عظیم بودا ذکر باید کرد که در معبد (اینگ)
 بین در علاقه (هانگ چو) واقع است (کار آن در ۱۹۵۷ تکمیل شد) و دیگر باید
 از بتکده ای که بجهت یادگار دندان بودا در سلسله کره های غربی در حومه پکننگ
 (که امسال باید تکمیل شود) ذکر نمود و اینها همه ایجادات تازه ای است که
 بر اساس هنر عنعنوی باستانی صورت گرفته اند؛

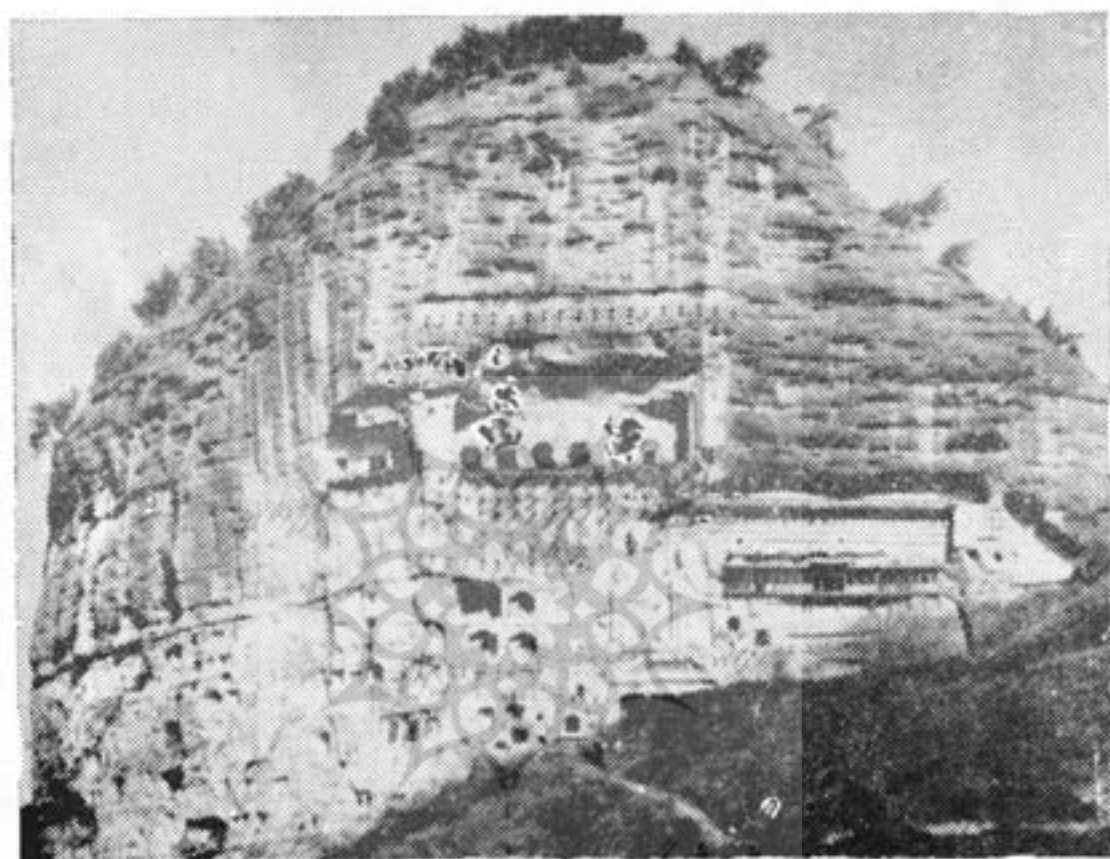

مجسمه بودیس
اتور در رواق
شماره (۵۰)
تراش این پیکر
در اثنای خانواده
تانگ (۶۱۸ -
۹۰۷) در
رهبا-نگاه
پنگک لنگک در
ایالت کانسو
صورت گرفته.
درین رهبا-نگاه
جمعاً (۲۲۴)
رواق و جوددارد

مجسمه های سنگی رنگین
متر با (شماره دهم) و دیگر
مجسمه های بودایی در
مزار: شماره (۱۱۳)
در ماچیشان:

رو به نگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
دورنمای مغاره های های ایچیشن در ایالت کانسو
پرتغال جایی علوم انسانی